

Ár 2013, föstudaginn 18. janúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 158/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 25. september 2012, með ódagsettri kvörtun sóknaraðila. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. september 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 23. október 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 24. október 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 14. nóvember 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 18. janúar 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 26. febrúar 2007 greiddi sóknaraðili inn á reikning A, sonar síns, nr. X kr. 600.000.

Þann 13. mars 2007 var sjálfskuldarábyrgð vegna yfirdráttarheimildar einstaklings nr. Y gefin út. Með sjálfskuldarábyrgðinni skuldbatt sóknaraðili sig persónulega til að tryggja F efndir á skuldbindingum A, reikningseiganda reiknings nr. X. Hámarkfjárhæð skuldbindingarinnar var kr. 650.000. Ábyrgðaraðili ábyrgðist alla skuldina sem sína eigin gagnvart kröfuhafa. Við vanefnd reikningseiganda var kröfuhafa í sjálfsvald sett hvern hann kræfi fyrst, reikningseiganda eða sjálfskuldarábyrgðaraðila. Staðfesti sóknaraðili með áritun sinni á þar til gerða línu að hún óskaði ekki eftir mati á greiðslugetu reikningseiganda enda væri heildarábyrgðarfjárhæð ábyrgðaraðila vegna reikningseiganda gagnvart F lægri en kr. 1.000.000 eða ábyrgðaraðili maki eða í sambúð með reikningseiganda. Óumdeilt er að sóknaraðili var ekki í öðrum ábyrgðum fyrir A hjá varnaraðila fyrir 13. mars 2007.

Á ábyrgðaryfirlýsingunni var tekið fram að ábyrgðaraðili staðfesti að hafa kynnt sér efni yfirlýsingarinnar, upplýsingabækling F um persónuábyrgðir og reglur um gerð greiðslumats hjá reikningseiganda. Ábyrgðaraðili lýsti því yfir að eignir hennar stæðu vel fyrir skuldbindingum sem á hana kynnu að falla vegna ábyrgðarinnar. Gilti ábyrgðin í fjögur ár frá útgáfudegi yfirlýsingarinnar. Ábyrgðin skyldi ná til þeirrar skuldar sem fyrir hendi væri við lok gildistímans, hvort sem skuldin væri þá gjaldfallin eða ekki. Innheimta mátti skuld þá í fjögur ár frá lokadegi gildistíma ábyrgðarinnar. Sjálfskuldarábyrgðaraðilum var heimilt að segja ábyrgðinni skriflega upp Tæki uppsögnin gildi gagnvart F við lok þess dags sem uppsögnin sannanlega bærisk bankanum. Ábyrgðin félli þó ekki endanlega niður fyrr en skuldin, eins og hún væri við gildistöku uppsagnarinnar væri uppgreidd eða önnur trygging sett fyrir greiðslu hennar, svo sem með annarri sjálfskuldarábyrgð sem bankinn mæti fullnægjandi.

Þann 30. mars 2007 greiddi sóknaraðili inn á reikning A nr. X, kr. 200.000.

Þann 26. október 2007 var undirrituð lánsúmsókn einstaklings. A var umsækjandi að láni að fjárhæð kr. 1.700.000. Sóknaraðili gekkst í sjálfskuldarábyrgð og staðfesti að hafa kynnt sér efni bæklinga um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, auk samkomulags um sama efni sem fjármálastofnanir áttu aðild að. Á lánsúmsókninni kom einnig fram að A hefði staðist greiðslumat. Þá átti að ráðstafa láninu til að greiða upp yfirdrátt að fjárhæð kr. 530.000 á reikningi nr. X, lán nr. Z að fjárhæð kr. 567.000 og yfirdrátt í sparisjóðum Þ og Æ að fjárhæð u.þ.b. kr. 490.000.

Þann 26. október 2007 undirritaði A skjalið „Forsendur greiðslumats“. Þar kom fram að eftirfarandi skuldir yrðu greiddar upp: yfirdráttur reiknings nr. X að fjárhæð kr. 530.000, skuldabréf nr. Z að fjárhæð kr. 566.201, yfirdráttur reiknings nr. Þ að fjárhæð kr. 211.256 og yfirdráttur reiknings nr. Æ að fjárhæð kr. 276.185. Eftir stóð skuldabréf L að fjárhæð kr. 172.743 sem ekki yrði greitt upp. Þá kom fram að sóknaraðili ætti engar eignir en tekjur á mánuði væru kr. 198.219. Framfærsla á mánuði var eftirfarandi: Framfærslukostnaður kr. 71.910, rekstrarkostnaður bifreiða kr. 35.000, rekstrarkostnaður fasteigna kr. 0, húsaleiga kr. 35.000. Heildarframfærslukostnaður á mánuði þ.m.t. greiðslubyrði eftir lántöku var kr. 194.224.

Þann 26. október 2007 var skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ undirritað. Samkvæmt því var lántaki að láni að fjárhæð kr. 1.700.000 A. Ráðstöfunartekjur samtals voru kr. 198.219. Áætluð greiðslugeta án tillits til skulda var kr. 56.309. Áætluð greiðslugeta að teknu tilliti til skulda var kr. 3.995. Engar eignir voru tilgreindar á greiðslumatinu. Skuldir samtals voru kr. 1.872.743. Eignastaða var neikvæð um kr. 1.872.743. Neðan við umrætt greiðslumat kom fram að greiðslugeta teldist næg. Sóknaraðili staðfesti með undirskrift sinni að hafa fengið afhent, kynnt sér og skilið þetta mat á greiðslugetu greiðanda og samþykkt það sem fullnægjandi fyrir sig. Staðfesti hún einnig að hafa kynnt sér upplýsingabækling varnaraðila um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila.

Þann 26. október 2007 var skuldabréf nr. Ö 0137-74-373352, að fjárhæð kr. 1.700.000 gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili tókst á hendur sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfinu. Á skuldabréfinu óskaði hún eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda og setti

upphafsstafi sína við það val. Tekið var fram að ábyrgðaraðili gæti óskað eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda enda væri heildarábyrgðarfjárhæð ábyrgðaraðila vegna greiðanda gagnvart FF lægri en kr. 1.000.000 eða ábyrgðaraðili maki eða í sambúð með greiðanda. Ábyrgðaraðili skyldi staðfesta ósk um undanþágu með upphafsstöfum sínum. Staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklings F um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, en varnaraðili var aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja, stjórnvalda og Neytendasamtakanna um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 16. júní 2008 fékk sóknaraðili tilkynningu til ábyrgðarmanns um vanskil yfirdráttarskuldur. Staða á tékkareikningi nr. X sem sóknaraðili væri í sjálfskuldarábyrgð fyrir væri kr. -224.806 þ.a. kr. 99.806 umfram veitta heimild. Bent var á að yrði skuldin ekki greidd eða um hana samið mætti búast við frekari innheimtuaðgerðum og kostnaði sem af því hlytist.

Þann 16. september 2008 fékk sóknaraðili tilkynningu til ábyrgðarmanns um vanskil yfirdráttarskuldur. Sóknaraðila tilkynntist að staða á tékkareikningi nr. X sem sóknaraðili væri í sjálfskuldarábyrgð fyrir væri kr. -225.552 þ.a. kr. 100.552 umfram veitta heimild. Bent var á að yrði skuldin ekki greidd eða um hana samið mætti búast við frekari innheimtuaðgerðum og kostnaði sem af því hlytist.

Þann 18. febrúar 2010 var sóknaraðila send tilkynning til ábyrgðarmanns um yfirlit ábyrgða. Fram kom á yfirlitinu að sóknaraðili væri í ábyrgð á skuldabréfi nr. Ö þar sem vanskil voru kr. 800.072 og sjálfskuldarábyrgð Y sem gildi til 13. mars 2011. Tiltekið var að á yfirlitið kynni að vanta ábyrgðir og bæri því ekki að skoða það sem tæmandi. Ef misræmi væri á milli skráningarupplýsinga á yfirlitinu og ábyrgðarskjals gildi ábyrgðarskjalið.

Þann 1. janúar 2011 var sóknaraðila sent yfirlit ábyrgða. Yfirlitið sýndi ábyrgðir sóknaraðila á skuldum annarra við varnaraðila. Yfirlitið var tekið saman á grundvelli laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn. Fram kom að sóknaraðili væri í ábyrgð nr. Y sem gildi til 13. mars 2011 og í ábyrgð fyrir skuldabréfi nr. Ö, þar sem vanskil voru kr. 1.293.968. Tiltekið var að á yfirlitið kynni að vanta ábyrgðir og skyldi því ekki skoða það sem tæmandi. Ef misræmi væri á milli skráningarupplýsinga á yfirlitinu og ábyrgðarskjals gildi ábyrgðarskjalið. Þá var vakin athygli á því að við ábyrgðarfjárhæð kynnu að leggjast dráttarvextir og innheimtukostnaður ef til vanskila skuldur kæmi. Væru athugasemdir við yfirlitið eða ef óskað væri eftir nánari upplýsingum var sóknaraðila bent á að hafa samband við næsta útibú F eða þjónustuver í síma FFFFF.

Þann 14. nóvember 2011 var sóknaraðila send tilkynning um nauðungarsölu. Fram kom að Sýslumanninum í Reykjavík hefði borist beiðni um nauðungarsölu á eigninni C, 50% eignarhl. Tilkynntist sóknaraðila að beiðnin yrði tekin fyrir á skrifstofu sýslumannsins í Reykjavík 12. janúar 2012. Samkvæmt beiðni um nauðungarsölu, dags. 19. október, var andlag C, 50% eignarhluti sóknaraðila, gerðarbeiðandi var F og gerðarþoli var sóknaraðili. Þess var krafist að umrædd eign yrði seld nauðungarsölu til lúkningar á skuld við varnaraðila að heildarsamtölu kr. 475.258, auk áfallandi dráttarvaxta skv. vaxtalögum nr. 38/2001 til greiðsludags og

annars áfallandi kostnaðar. Krafa gerðarbeiðanda studdist við fjárnám sem gert var hjá gerðarþola þann 26. janúar 2010.

Þann 1. janúar 2012 fékk sóknaraðili bréf með yfirliti ábyrgða hjá varnaraðila. Tiltækin var í bréfinu sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila skv. skuldabréfi nr. Ö, greiðandi A. Fyrirvari var gerður um villur í tölvuútskriftinni. Ef misræmi væri á milli skráningarupplýsinga á yfirlitinu og ábyrgðarskjals gildi ábyrgðarskjalið. Þá var vakin athygli á því að við ábyrgðarfjárhæð kynnu að leggjast dráttarvextir og innheimtukostnaður ef til vanskila skuldar kæmi. Væru athugasemdir við yfirlitið eða ef óskað væri eftir nánari upplýsingum var sóknaraðila bent á að hafa samband við næsta útibú F eða þjónustuver í síma FFFFF. Einnig gat sóknaraðili haft samband með því að senda póst á netfangið F.

Lögmaður sóknaraðila óskaði eftir því við varnaraðila að fallið yrði frá kröfum á hendur sóknaraðila. Þann 15. ágúst 2012 hafnaði varnaraðili kröfunni.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun móttækinni 25. september 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð, er hún tókst á hendur 13. mars 2007 og sett var til tryggingar efndum á skuldbindingum reikningshafa reiknings nr. X, verði felld úr gildi.

Sóknaraðili bendir á að hún hafi gengist í umrædda ábyrgð fyrir A þann 13. mars 2007. Síðar sama ár hafi A tekið skuldabréfalán að fjárhæð kr. 1.700.000 við sama útibú varnaraðila. Af því tilefni hafi verið óskað eftir því af hálfu varnaraðila að sóknaraðili tækist á hendur sjálfskuldarábyrgð á bréfinu og hafi sjálfskuldarábyrgð hennar frá 13. mars 2007 þá átt að falla niður, enda stæði til að greiða upp yfirdráttarskuld A við bankann með hinu nýja láni, dags. 26. október 2007. Sóknaraðili telur þennan skilning hennar m.a. fá stoð í forsendum bankans sjálfs, sbr. skjalið „Lánsúmsókn einstaklings“. Á bakhlið eyðublaðsins komi skýrt fram undir liðnum „skilyrði/skýringar“ að greiða skuli upp yfirdrátt X að fjárhæð kr. 530.000.

Sóknaraðili bendir á að í tengslum við afgreiðslu bankans á umræddu skuldabréfaláni til A hafi varnaraðili upplýst sóknaraðila um að A hefði staðist greiðslumat bankans. Í forsendum bankans vegna greiðslumatsins sé ekki gert ráð fyrir neinum öðrum skuldum en umræddu skuldabréfaláni við varnaraðila og skuld við L, sbr. greiðslumat dags. 26. október 2007. Á það skuli bent að A hafi gert lítið annað en rétt naumlega standast greiðslumat bankans m.v. fyrirbyggjandi forsendur. Þannig hafi áætluð mánaðarleg greiðslugeta hans að teknu tilliti til skulda að fjárhæð kr. 1.872.743 verið einungis kr. 3.995 á mánuði. Því megi slá því föstu að minnsta breyting á högum A til hins verra hefði sett slíkt greiðslumat í uppnám.

Sóknaraðili telur að því megi slá föstu að það hafi verið ætlun bankans að fella niður umræddan yfirdrátt. Hafi það hins vegar ekki verið ætlun bankans hafi honum að lágmarki skilyrðislaust borið að fella niður sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila vegna yfirdráttarins. Fullyrðingar bankans um annað séu fráleitar og hafi enga stoð í gögnum málsins. Þannig hafi sóknaraðili ekki mátt vænta neins annars af hálfu fjármálafyrirtækis en að ábyrgð hennar yrði felld úr gildi, enda fari bankinn með stöðu

sérfræðings sem búi yfir yfirburðabekkingu og reynslu á sviði fjármála. Sóknaraðili hafi lagt traust sitt á bankann og hafi hún ekki mátt vænta neins annars en að háttsemi bankans byggði á árvekni og góðri viðskiptavenju. Sóknaraðili segist sjálf ítrekað hafa reynt að fá lækkaðan niður eða felldan úr gildi yfirdrátt A. Þannig hafi hún í tvígang lagt inn á reikninginn verulegar fjárhæðir m.a. í þeirri trú að við það myndi ábyrgð hennar lækka. Hafi hún þá verið að horfa til þess að hún væri að greiða niður fyrirgreiðslu sem hún hafi gengist í ábyrgð fyrir.

Sóknaraðili telur að undantekningarlaust verði að gera þá kröfu til fjármálafyrirtækja við slíkar aðstæður sem atvik máls þessa byggji á að upplýsa ábyrgðarmenn um að ekki standi til að fella niður ábyrgðir er þeir hafi undirgengist þrátt fyrir að gögn máls gefi skýra og afdráttarlausu mynd um allt annað. Sóknaraðili hafi því ekki getað litið öðruvísi á en svo að bankinn hafi átt að fella niður sjálfskuldarábyrgð hennar. Sóknaraðili kveðst reyndar hafa ráðstafað fjármunum inn á reikning A í þeirri trú að við það myndi ábyrgð hennar lækka eða falla niður.

Það að varnaraðili hafi vakið til lífs á nýjan leik yfirdrátt umrædds reiknings og veitt reikningshafa hans aftur frekari fyrirgreiðslu og með því gengið bak eigin orða og gerða og ætlað sér síðar meir að láta reyna á ábyrgð sóknaraðila, eins og reyndin hafi orðið, fái á engan hátt staðist. Slík háttsemi fái ekki samrýmst eðlilegum og heilbrigðum viðskiptaháttum og sé því andstæð 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Slík háttsemi gangi jafnframt gegn meginreglum samninga- og kröfuréttar um gildi loforða og réttar efnidir samninga. Bankinn verði sjálfur einn og óstuddur að bera ábyrgð á óskýrleika eigin gjörða. Beri honum skilyrðislaust að fella niður hina umræddu sjálfskuldarábyrgð í stað þess að ætlast til þess að einstaklingur er engu hafi ráðið um atburðarrásina verði gert að axla ábyrgð á mislagðri háttsemi varnaraðila.

Til viðbótar því sem að framan greinir bendir sóknaraðili á skjalið „Yfirlit um ábyrgðir“, sem stílað hafi verið á sóknaraðila, dags. 1. janúar 2012. Í því yfirliti sé hvergi vikið að umræddri sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingu, dags. 17. mars 2007. Jafnframt sé vísað til d-liðar 1. mgr. 7. gr. laga nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn en þar segi að eftir hver áramót skuli senda skriflega tilkynningu um stöðu láns sem ábyrgð sé fyrir. Í yfirlitinu sé einungis að finna staðfestingu á ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfinu frá 26. október 2007 en hvergi sé vikið að ábyrgðaryfirlýsingu vegna yfirdráttarins. Yfirlitið verði ekki skilið öðruvísi en svo að bankinn hafi nú þegar fallið frá ábyrgð sinni á hendur sóknaraðila. Byggi það á því að bankanum beri skilyrðislaust að vinna í samræmi við ákvæði laga. Horfa megi til þess að bankar beri óskoraða ábyrgð á gögnum og yfirlitum er af þeim hljótist, vísast hér til dómaframkvæmdar. Bankinn verði því að bera allan halla af mögulegum óskýrleika, hann sé í stöðu sérfræðings með yfirburðabekkingu er hafi fjármálastarfsemi að atvinnu. Því verði að vera hægt að leggja óskorað traust á öll gögn er af honum verði leidd og frá honum komi.

Sóknaraðili bendir á að í athugasemdum varnaraðila sé því haldið fram að greiðslumat hafi hvorki verið forsenda né ákvörðunarástæða sóknaraðila fyrir því að hún hafi gengist í ábyrgð fyrir tékkareikningi A, þar sem hún hafi gert sér fyllilega grein fyrir fjárhagsstöðu hans. Sóknaraðili kveður það rétt að hún hafi gengist í ábyrgð á tékkareikningi A. Rangt sé hins vegar að hún hafi gert sér grein fyrir því í hvaða viðskiptum hann hafi verið við bankann né heldur hversu slæm fjárhagsstaða hans hafi verið á þeim tíma. Þannig sé mótmælt þeirri fullyrðingu bankans að sóknaraðili hafi mátt gera sér grein fyrir fjárhagsstöðu sonar síns, enda hafi hann verið í viðskiptum við varnaraðila en ekki hana. Þannig hafi það verið bankinn sem hafi

haft aðgengi að öllum fjárhagslegum upplýsingum varðandi A en ekki sóknaraðili. Því sé sérstaklega mótmælt að sóknaraðila hafi verið gerð grein fyrir eða verið kynntir upplýsingabæklingar bankans um persónulegar ábyrgðir eða reglur um gerð greiðslumats hjá reikningseiganda eins og gefi að líta í stöðluðu formi bankans. Sóknaraðili kveðst einungis hafa komið í bankann og skrifað undir yfirlýsingu, allt að fyrirsögn starfsmanns varnaraðila eins og óskað hafi verið eftir.

Sóknaraðili kveðst við móttöku á bréfum varnaraðila, frá því í júní og september 2008 sem hafi falið í sér tilkynningar um vanskil A og þá háttsemi bankans að ætla að hagnýta sér ábyrgðina á tékkareikningi sem greiddur hafði verið upp með lánveitingu, dags. 26. október 2007, hafa orðið ljóst að bankinn ætlaði að reyna að hagnýta sér ógilda ábyrgð á uppgreiddum tékkareikningi þegar allt hafi verið komið í óefni og vanskil hjá A. Hafi hún mótmælt þessari innheimtuaðgerð á þeirri forsendu að yfirdrátturinn hafi verið greiddur upp að fullu og ábyrgðin fallin niður. Engin svör eða skýringar hafi komið frá bankanum. Það sé fyrst með bréfi útíbússtjóra bankans, dags. 15. ágúst 2012, sem sóknaraðili sjái einhverjar skýringar útíbúsins sem staðið hafi að lánveitingum til A. Útskýringar bankans snúist allar um það að réttlæta augljós mistök bankans sjálfs og í meira lagi óvarlegar lánveitingar til A.

Sóknaraðili bendir á að líta megi til þess að ef lántaka feli í sér uppgreiðslu á öðru láni sem tryggt sé af þriðja aðila geti bankinn ekki hagnýtt sér umrædda tryggingu án samþykkis ábyrgðaraðila vegna annarra eða nýrra skuldbindinga. Viðsemjendur banka eigi að mega treysta því að skrifleg ákvæði og skjöl frá hans hendi séu nákvæm og greinileg um þau atriði er máli skipti og um sé fjallað. Vafaatriði eigi að túlka viðsemjanda í hag. Verði bankinn þannig að gæta þess að hvorki sé villt um fyrir ábyrgðarmanni um skyldur hans og ábyrgð né heldur að upplýsingum sé leynt eins og háttáð hafi til í þessu tilviki og ábyrgðarmaður hafi lögvarða hagsmuni að vita um.

Sóknaraðili mótmælir fullyrðingu bankans um að sóknaraðila hafi borið að gera samhliða kröfu um að ábyrgðarskuldbinding hans vegna yfirdráttar á reikningi A yrði lækkuð eða eftir atvikum felld niður. Ef bankinn hefði hagað sér í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti hefði honum borið að eiga frumkvæði án nokkurs atbeina sóknaraðila að fella niður ábyrgð sóknaraðila að uppgreiddum yfirdrættinum. Að láta slíkt undir höfuð leggjast sé andstætt 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002.

Mótmælir sóknaraðili fullyrðingu bankans um að sóknaraðila hafi verið fullkunnugt um að ábyrgðarskuldbinding væri enn í gildi eftir útgáfu skuldabréfsins. Sóknaraðili hafi lagt traust sitt á bankann og loforð leidd af honum og hafi ekki mátt reikna með öðru en að hin opinbera stofnun efndi loforð sín.

Sóknaraðili mótmælir fullyrðingu bankans um að sóknaraðila hafi borist tilkynningar frá bankanum, slíkt sé órökstutt með öllu.

Sóknaraðili mótmælir fullyrðingu bankans um að sóknaraðila hafi borið að ganga sjálf úr skugga um að búið væri að fella niður sjálfskuldarábyrgðina, þegar hún hafi undirritað umrætt skuldabréf. Það hafi ekki verið sóknaraðila að sjá um slíkt, það hafi verið í verkahring bankans, væntanlega þá þegar bankinn hafi verið búinn að kaupa umrætt skuldabréf inn í kerfi sín og greiða upp skuld á tékkareikningi A með ráðstöfun á hluta andvirðis skuldabréfsins þar að lútandi. Bankinn hafi ekki veitt sóknaraðila upplýsingar um framgang málsins eða viðskipti bankans við A eftir undirritun sóknaraðila á skuldabréfið.

Mótmælir sóknaraðili fullyrðingum varnaraðila þess efnis að upplýsingar um ábyrgðir geti fallið út og inn af útsendum yfirlitum til ábyrgðarmanna og að ekki sé

neitt athugavert við slíkt en það blasi við að tékkaábyrgðin sé stundum inni á yfirliti en stundum úti. Slíkar útskýringar standist ekki. Þvert á móti verði að álykta sem svo að fullan rétt megi byggja á yfirlýsingu bankans um áramót, þar sem búið sé að fella út ábyrgð sóknaraðila vegna tékkareikningsins. Byggi það á því að bankinn búi yfir sérfræðilegri þekkingu og reynslu í viðskiptum af þessu tagi og því verði að gera ríkar kröfur til hans um að yfirlit um slík efni séu glögg og ótvíræð. Þannig hefði bankanum verið í lófa lagið að tilgreina annað hefði það verið ætlun hans. Verði bankinn að bera hallann af óskýrri framsetningu hans um ábyrgðir sóknaraðila á útsendu yfirliti enda hafi hún getað og mátt líta svo á að gögn leidd af sérfræðingi á sviði fjármála væru tæmandi og örugg.

Sóknaraðili mótmælir þeirri fullyrðingu bankans að hún hafi verið grandsöm um ábyrgðarskuldbindingu sína. Sóknaraðili hefði aldrei gengist í ábyrgð samkvæmt skuldabréfinu nema vegna þess að gera hafi átt upp ábyrgðarskuldbindinguna og fella niður þá ábyrgð.

Mótmælir sóknaraðili fullyrðingum bankans um að sjónarmið um tómlæti eigi við hér. Vísast til dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012 því til stuðnings. Sóknaraðili kveðst ítrekað hafa rætt við starfsmenn bankans en aldrei fengið viðhlítandi skýringar fyrr en hún hafi leitað liðsinnis lögmanns að bréf útibússtjóra hafi borist. Eins og áður hafi verið vikið að sé sóknaraðili ekki sérfræðingur á sviði fjármála og því vandséð að sjónarmið um tómlæti komist að, sérstaklega ef horft sé til háttsemi þeirrar er bankinn hafi ástundað í samskiptum sínum við sóknaraðila.

Sóknaraðili mótmælir þeirri fullyrðingu bankans að órökstutt sé að bankinn hafi gerst brotlegur við ákvæði 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og meginreglur samninga- og kröfuréttar um gildi loforða og réttar efndir samninga. Það sé mat sóknaraðila að sú háttsemi sem bankinn hafi ástundað gagnvart henni samræmist engan veginn því sem búast megi við af grandvörum og gegnum aðila í fjármálaviðskiptum. Háttsemi bankans sé því í andstöðu við öll þau ákvæði sem vísað sé til.

Með vísan til framangreinds er það mat sóknaraðila að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð þá sem hún tókst á hendur til tryggingar yfirdrætti á tékkareikningi A.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili bendir á að af lánaskjölum sé ljóst að rétt hafi verið staðið að upphaflegri lánveitingu. Sóknaraðili hafi undirritað umrædda sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingu 13. mars 2007 og merkt við reit þar sem hún hafi óskað eftir undanþágu frá mati á greiðslugetu greiðanda. Greiðslumat hafi því hvorki verið forsenda né ákvörðunarástæða fyrir því að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð enda um son sóknaraðila að ræða og því hafi sóknaraðili mátt gera sér grein fyrir fjárhagsstöðu hans. Varnaraðili telur því að hann hafi fylgt reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við umrædda lánveitingu og að ekki hafi verið sýnt fram á að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila vegna lánsins.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili hafi gengist undir umrædda ábyrgðarskuldbindingu 13. mars 2007. Greiðsla að fjárhæð kr. 600.000 hafi borist inn á reikning A 26. febrúar 2007, þ.e. áður en sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Þá hafi greiðsla að fjárhæð kr. 200.000 borist 30. mars 2007 án þess að gerðar væru

athugasemdir við ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila. Sóknaraðili hafi ritað undir áður nefnt skuldabréf sem ábyrgðaraðili án þess að gera samhliða kröfu um að ábyrgðarskuldbinding hennar vegna yfirdráttar á reikningi A yrði lækkuð eða eftir atvikum felld niður. Í þessu sambandi verði jafnframt að hafa í huga að það sé eingöngu eigandi tékkareiknings sem geti farið fram á lækkun á yfirdráttarheimild. Vilji ábyrgðarmaður fá lækkun á ábyrgð sinni verði hann því að semja um það sérstaklega við bankann áður en hann greiði inn á viðkomandi reikning.

Varnaraðili kveður sóknaraðila hafi verið fullkunnugt um að ábyrgðarskuldbindingin væri enn í gildi þrátt fyrir útgáfu skuldabréfsins. Bendir varnaraðili á að sóknaraðili hafi mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 16. júní og 16. september 2008 þar sem henni hafi verið tilkynnt um vanskil yfirdráttarskuldar A. Þá hafi sóknaraðili mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 18. febrúar 2010 og 1. janúar 2011 með yfirliti yfir ábyrgðir á skuldum annarra þar sem sjálfskuldarábyrgð vegna yfirdráttar A hafi verið tiltekin. Á yfirlitinu frá 1. janúar 2011 hafi sóknaraðila verið sérstaklega bent á að hafa samband við næsta útibú varnaraðila hafi hún haft athugasemdir við yfirlitið eða óskaði nánari upplýsinga. Þrátt fyrir móttöku framangreindra tilkynninga og yfirlita frá varnaraðila hafi sóknaraðili aldrei gert athugasemdir við umrædda sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingu. Sú fullyrðing sóknaraðila að hún hafi ítrekað reynt að fá lækkaðan niður eða felldan úr gildi yfirdrátt A fái því ekki staðist.

Framangreindu til viðbótar bendir varnaraðili á að hafa verði í huga að sóknaraðili hafi undirritað umrætt skuldabréf án þess að ganga sjálf úr skugga um að búið væri að fella niður sjálfskuldarábyrgðina. Verði sóknaraðili að bera hallann af því, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 669/2010.

Varnaraðili telur rétt að geta þess hvað varði þá athugasemd sóknaraðila að hvergi hafi verið vikið að umræddri ábyrgðarskuldbindingu á yfirliti um ábyrgðir, dags. 1. janúar 2012, að þegar sóknaraðili hafi mótttekið umrætt yfirlit hafði verið gert fjárnám í eign hennar vegna umræddrar skuldar á grundvelli 2. tölul. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 90/1989 um aðför. Þá hafi þegar verið hafin nauðungarsala á eign hennar vegna umræddrar ábyrgðarskuldbindingar á grundvelli 1. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 90/1991 um nauðungarsölu. Skortur á upplýsingum um umrædda sjálfskuldarábyrgð á umrætt yfirlit um ábyrgðir skýrist af framangreindu. Sóknaraðili hafi því ekki getað vænst þess að sjálfskuldarábyrgð hennar vegna umræddrar yfirdráttarskuldar væri fallin niður sökum skorts á tilgreiningu ábyrgðarinnar á umræddu yfirliti. Þá sé rétt að geta þess að í umræddu yfirliti sé gerður sérstakur fyrirvari um villur og tekið fram að sé misræmi á milli skráningaupplýsinga á yfirlitinu og ábyrgðarskjals gildi ábyrgðarskjalið. Sóknaraðila hafi því mátt vera fullkunnugt um að á yfirlitið vantaði ábyrgðir og að ekki skyldi skoða það sem tæmandi.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili sóknaraðila hafa verið grandsama um ábyrgðarskuldbindingu sína vegna yfirdráttarskuldar sonar síns. Þá telur varnaraðili kröfu sóknaraðila um ógilding framangreindrar ábyrgðarskuldbindingar fallna niður vegna tómlætis af hans hálfu. Sóknaraðili hafi ritað undir áður nefnda ábyrgðaryfirlýsingu 13. mars 2007 og hafi fyrst verið gerðar athugasemdir við ábyrgðina með bréfi lögmanns sóknaraðila, dags. 14. júní 2012, eða rúmum fimm árum eftir að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011.

Varnaraðili telur þá málsástæðu sóknaraðila að bankinn hafi gerst brotlegur við ákvæði 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki og meginreglur samninga- og kröfuréttar um gildi loforða og réttar efndir samninga órökstudda og ósannaða.

Varnaraðili vísar til þess að samkvæmt því sem að framan sé rakið verði ekki talið að sóknaraðili hafi sýnt fram á að atvik hafi verið með þeim hætti að varnaraðila hafi borið að fella niður umræddan yfirdrátt eða eftir atvikum umrædda ábyrgðarskuldbindingu. Þá verði ekki séð að sóknaraðili hafi gengist undir framangreinda sjálfskuldarábyrgð á áðurnefndu skuldabréfi á þeim forsendum að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila vegna yfirdráttar A félli samhliða niður.

Varnaraðili kveður það afstöðu sína að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á það hvort ógilda beri lánsveð sóknaraðila og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Vísað sé til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 og úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 10/2011. Sönnunarbyrði um að skuldbinding sóknaraðila sé fallin úr gildi eða ógild hvíli á sóknaraðila. Sóknaraðili hafi hvorki vísað til né fært rök fyrir því að atvik hafi verið með þeim hætti að þau falli undir 36. gr. laga nr. 7/1936. Að því virtu og þegar framangreind atriði séu metin heildstætt verði ekki talið að sóknaraðili hafi sýnt fram á að fyrir hendi séu forsendur til að víkja til hliðar ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili sjálfskuldarábyrgð þá sem sóknaraðili hafi gengist í til tryggingar á áðurnefndum yfirdrætti á reikningi A gilda og beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila vegna yfirdráttarheimildar einstaklings nr. Y.

Ekki fæst séð að ranglega hafi verið staðið að gerð greiðslumats, eða kynningu á niðurstöðum þess við útgáfu umræddra ábyrgða. Var sá fyrirvari gerður við kynningu á greiðslumati vegna skuldabréfalánsins, að það byggði m.a. á upplýsingum frá greiðanda sjálfum. Þá kom glögglega fram hvaða tölulegu forsendur voru lagðar til grundvallar þeirri ályktun að greiðslugeta teldist næg.

Kröfur sóknaraðila byggja annars á því að við útgáfu skuldabréfs nr. Ö hafi varnaraðili ætlað að fella niður yfirdráttarheimild reiknings nr. X eða sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á umræddum reikningi. Styður sóknaraðili kröfu sína við að á lánsútsókn vegna skuldabréfsins hafi verið tiltekið að greiða ætti upp yfirdrátt á framangreindum reikningi, kr. 530.000.

Ekkert í gögnum málsins bendir til þess að fella hafi átt niður yfirdráttarheimild á reikningi A nr. X eða að fella hafi átt niður sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á reikningnum. Samkvæmt sjálfskuldarábyrgðinni, sem sóknaraðili skrifaði undir, var gildistími ábyrgðarinnar fjögur ár frá útgáfudegi yfirlýsingarinnar. Ábyrgðin skyldi ná til þeirrar skuldar sem fyrir hendi var við lok gildistímans, hvort sem skuldin væri þá gjaldfallin eða ekki. Innheimta mátti skuldina í fjögur ár frá lokadegi gildistíma ábyrgðarinnar. Sóknaraðili mátti því samkvæmt skýrum ákvæðum sjálfskuldarábyrgðaryfirlýsingarinnar, gera ráð fyrir því að ábyrgðin gilti til 13. mars 2011 og tæki að þeim tíma loknum til þeirrar skuldar er væri þá fyrir hendi, hvort sem skuldin væri gjaldfallin eða ekki.

Ekki verður fallist á með sóknaraðila að setningin „Gr. upp yfirdr. X kr. 530 þ.“ á lánsúmsókn einstaklings vegna skuldabréfs nr. Ö, gefi það til kynna að fella hafi átt niður yfirdráttarheimild A eða sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila nr. Y, enda verður hún túlkuð samkvæmt orðanna hljóðan svo að greiða hafi átt upp kr. 530.000 af þeim yfirdrætti sem þá var á reikningnum. Ekkert kemur fram um að yfirdráttarheimild verði felld niður eða að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila nr. Y verði felld niður við útgáfu skuldabréfsins. Varnaraðili ber ekki ábyrgð á túlkun sóknaraðila á setningunni, sem ekki er studd gögnum málsins eða samningi aðila.

Ekki verður fallist á þá málsástæðu sóknaraðila að hún hafi átt tilkall til að fá sjálfskuldarábyrgðina lækkaða þegar hún greiddi inn á reikning A. Fór önnur greiðslan, kr. 600.000, fram áður en sóknaraðili gekkst í umrædda sjálfskuldarábyrgð eða þann 26. febrúar 2007 og liggur ekkert fyrir um að samið hafi verið um það við varnaraðila að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á yfirdrættinum myndi lækka við greiðslu sóknaraðila að fjárhæð kr. 200.000 inn á reikninginn, dags. 30. mars 2007. Verður því ekki fallist á málsástæðuna.

Sóknaraðila mátti vera kunnugt um gildi sjálfskuldarábyrgðar á tékkareikningi nr. X og fjárhæð ábyrgðarinnar, enda voru henni sendar tilkynningar til ábyrgðarmanns um vanskil yfirdráttarskuldar 16. júní og 16. september 2008. Þá var henni send tilkynning til ábyrgðarmanns um yfirlit ábyrgða þann 18. febrúar 2010 og 1. janúar 2011, þar sem fram kom að ábyrgðarfjárhæð væri kr. 650.000. Gegn mótmælum varnaraðila verður ekki talið sannað að sóknaraðili hafi komið á framfæri ábendingum sínum varðandi fjárhæð eða gildi ábyrgðarinnar þegar henni bárust umrædd yfirlit.

Ekki leiðir það til ógildis ábyrgðar sóknaraðila nr. Y að ekki var minnst á ábyrgðina á yfirliti, dags. 1. janúar 2012, enda var fyrirvari gerður við villur og tekið fram að væri misræmi á milli skráningarupplýsinga á yfirlitinu og ábyrgðarskjali gildi ábyrgðarskjalið. Skýrir varnaraðili það að tilgreiningu ábyrgðarinnar hafi vantað með því að gert hafði verið fjárnám í eign sóknaraðila vegna umræddrar skuldar á grundvelli 2. tölul. 1. mgr. 1. gr. laga nr. 90/1989 um aðför. Þá var hafin nauðungarsala á eign sóknaraðila vegna ábyrgðarskuldbindingarinnar á grundvelli 1. tölul. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 90/1991 um nauðungarsölu. Er útilokað að byggja á því að sóknaraðili hafi verið í góðri trú um að ekki væri um aðrar ábyrgðir að ræða en á yfirlitinu greindi.

Í ljósi alls framangreinds hefur sóknaraðila ekki tekist sönnun um að við útgáfu skuldabréfs nr. Ö hafi átt að fella niður sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila. Ennfremur hefur sóknaraðila ekki tekist sönnun um að háttsemi varnaraðila hafi ekki samrýmst eðlilegum og heilbrigðum viðskiptaháttum, sbr. 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki eða að hún gangi gegn meginreglum samninga- og kröfuréttar um gildi loforða og réttar efndir samninga. Verður því ekki hjá því komist að hafna kröfum sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 18. janúar 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason